

История на Централната лаборатория по висша геодезия

От създаването на лабораторията 1948 до включването в Национален
институт по геофизика, геодезия и география 2010

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

NATIONAL INSTITUTE
OF GEOPHYSICS, GEODESY AND GEOGRAPHY

Академик Владимир Кирилов Христов

Академик Владимир Христов завършва Лайпцигския университет през 1925 г., където защитава и докторат. През 1948 г. е ръководител на секция „Геодезия“ към Техническия институт на БАН и преподавател по висша геодезия в Държавната политехника. Създава програмите и издава първите български учебници по специалност „Геодезия“. През 1958 г. В. Христов е избран за академик на БАН. Той е утвърден международен учен във всички области на висшата геодезия и основоположник на редовната гравиметрична снимка на България. Акад. В. Христов се занимава с теория на координатите в геодезията и теория на обработката на геодезическите наблюдения, основател е на ЦЛВГ и неин първи директор.

1948

НАЧАЛО НА ГЕОДЕЗИЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В БЪЛГАРИЯ

Лабораторията като специализиран научен център по висша геодезия

Централната лаборатория по висша геодезия (ЦЛВГ) е създадена през 1948 г. и функционира като специализиран научен център по висша геодезия. От 1948 г. до 1955г. съществува като секция „Геодезия“ при Техническия институт на БАН, от 1955 г. до 1972 г. се преименува на Централна лаборатория по геодезия, а от 1972 г. е Централ-

на лаборатория по висша геодезия. За директор на лабораторията е избран академик Владимир Христов, който е бил ръководител на катедрата „Висша геодезия“ при Държавната политехника, и завеждащ секция „Геодезия“ към Техническия институт на БАН.

ЦЛВГ е основно звено в групата институти на БАН, имащи за обект на изследване Земята като планета и нейните физически полета, както и комплексното изучаване и експертната дейност в областта на геодезията на територията на страната. Лабораторията извършва научни изследвания в областта на космическата геодезия, геодезическата астрономия, физическата и математическа геодезия, опорните геодезически мрежи, теорията на оценяване и математическата статистика, глобалната, регионалната и локалната геодинамика. През 1963 г. е доставен и монтиран пасажен инструмент на фирма „Цайс“ с което се поставя началото на астрономичните наблюдения за определяне на време в България. Резултатите се изпращат регулярно в службите „Еталонно време“ в Москва и Международното бюро за време в Париж. Лабораторията участва в международното сътрудничество за изучаване на формата и размерите на Земята, ориентацията ѝ в пространството и гравитационното ѝ поле, както и в интердисциплинарни изследвания в областта на тектониката, сеизмологията, деформациите на литосферата в глобален, регионален и локален мащаб.

В лабораторията се извършват научни изследвания с фундаментален и научноприложен характер,

НАЧАЛОТО НА НАБЛЮДЕНИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ВРЕМЕ В БЪЛГАРИЯ

насочени към решаването на задачи с национално значение. Съгласно Постановление 1 на МС от 2005 г. за разпределение на задачите по геодезия и картография с национално значение възлага на БАН чрез Централната лаборатория по висша геодезия: да участва в обработка и анализи на резултатите от измерванията на Държавните GPS мрежа и Държавната нивелация I и II клас; да участва в изграждането и поддържането на основната гравиметрична мрежа за геодезически цели; да осигурява и поддържа работата на маре-

НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ С ФУНДАМЕНТАЛЕН И ПРИЛОЖЕН ХАРАКТЕР

ографските станции и да извършва измервания на нивото на Черно море; научноизследователските, научно-приложните и експерименталните работи за осигуряване изпълнението на задачите по геодезия и картография с национално значение се извършват от БАН – Централната лаборатория по висша геодезия и Геофизичния институт.

Чрез приетия през 2006 г. Закон за геодезията и картографията се възлага на БАН „научно и научно-приложното обезпечаване на измерванията на нивото на Черно море и на магнитните измервания в страната“.

През 2005/2006 г. в ЦЛВГ се извършва обработ-

ката и анализа на Държавната GPS мрежа от 465 точки – основен и второстепенен клас. Резултатите са докладвани в Техническата комисията EUREF (European Reference Frame) на ЕО, получават висока оценка и са приети за реализация на Европейската координатна система в България.

Лабораторията осъществява и обработката на Държавната нивелация I клас и включването ѝ в Европейската височинна система.

ЦЛВГ работи съвместно с Военногеографската служба на Министерството на отбраната и УАСГ по обновяването на Държавната гравиметрична мрежа.

НАУЧНО-ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ

Научно-оперативна дейност:

1. ЦЛВГ е Център за обработка и анализ на GPS (Global Positioning System) измервания за прецизни приложения в национален и регионален мащаб, чиято основна дейност е свързана с Държавна GPS мрежа на Р. България и привързването ѝ към Европейската координатна система.

2. Национална мрежа от перманентни GPS станции: в Центъра за анализ на ЦЛВГ се събират и обработват данни от перманентни GPS станции, разположени на територията на страната. Десет от перманентните станции са изградени в рамките на международни проекти на ЦЛВГ, включително по програмата на НАТО "Наука за мир" и на Европей-

ската общност — проектът CERGOP-2.

3. Оперативна дейност на Геодезичната обсерватория (ГО) “Плана”: от 1983 г. се осъществява оперативна дейност с астрономо-геодезическа апаратура, като зенитния телескоп на фирма “Цайс”. От 2004 г. функционират сеизмична и акселерометрична станции на ГФИ, като влезе в действие и единствената йоносферна станция в България. СУ “Кл. Охридски” инсталира автоматична метеорологична станция и озонόμεтър. Извършват се измервания за мониторинг на слънчевата радиация и околната среда по национални и международни програми.

Учените от ЦЛВГ са и активни участници в образователния процес на Геодезическия факултет на Университета по архитектура строителство и геодезия (УАСГ), като преподаватели, асистенти и ръководители на дипломни работи.

ЦЛВГ издава периодичните издания “Известия на ЦЛВГ” — от 1956 г. с отговорен редактор акад. Вл. Христов. и “Висша геодезия” — от 1973 г., като от 2004 г. излиза на английски език със заглавие “Geodesy”.

ЦЛВГ участва в ежегодните издания на “Астроно-

мически алманах”, издание на СУ “Кл. Охридски” и на “Каталог с координати на Земята и Слънцето, видими места на Полярната звезда и на звезди за време”, издание на Геодезическия факултет на УАСГ.

ИЗДАНИЯ НА ЛАБОРАТОРИЯТА